

# Định hướng đổi mới phương pháp dạy học môn Bơi cho học viên Học viện An ninh Nhân dân theo tiếp cận năng lực

Lã Trọng Nghĩa\*

\*ThS Học viện An ninh Nhân dân

Received: 25/8/2023; Accepted: 6/9/2023; Published: 12/9/2023

**Abstract:** In order to meet the educational requirements of increasingly high quality, sports in the physical education program should start from innovating teaching methods, actively exploring teaching methods of the subject. Swimming is more relevant to modern education. The transformation of swimming teaching methods for physical education must meet the requirements of improving the quality of education and the development needs of the times.

**Keywords:** Physical education; swimming lessons; teaching methods; renew.

## 1. Mở đầu

Phương pháp (PP) dạy học bơi là những PP, cách thức được áp dụng trong quá trình dạy học nhằm hoàn thành nhiệm vụ dạy học. Việc sử dụng nó cần được hướng dẫn bởi những tư tưởng dạy học nhất định, đồng thời phải lấy mục đích dạy học làm trung tâm, để cuối cùng thực hiện được việc dạy cho học viên (HV) nắm vững nội dung kỹ thuật, có khả năng thực hành và tự tập luyện nâng cao trình độ sau chương trình học Bơi theo quy định của Chương trình Giáo dục thể chất (GDTC) thuộc Học viện An ninh Nhân dân. Về cơ bản, PP dạy học môn Bơi thực chất là sự tổng hòa của sự tương tác giữa giảng viên (GV) và HV trong quá trình dạy học. Nó không chỉ liên quan đến việc hoàn thành nhiệm vụ giảng dạy mà còn đóng vai trò then chốt trong việc bồi dưỡng tài năng ở một mức độ nhất định, có ý nghĩa thực tiễn quan trọng trong việc thúc đẩy cải tiến việc giảng dạy môn Bơi trong chương trình GDTC chính quy. Vì vậy, tác giả đưa ra những ý kiến riêng của mình về việc đổi mới PP dạy học môn Bơi để cùng trao đổi với các đồng nghiệp.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Kế thừa PP dạy học truyền thống

Dạy học Bơi thường sử dụng các PP dạy học “PP ngôn ngữ”, “PP trực quan”, “PP luyện tập”, “PP phòng ngừa và sửa sai”, “PP chuyên hóa”, “PP trò chơi và thi đấu”, các GV gọi là PP dạy học truyền thống. Những PP dạy học này là sự đúc rút và phát triển tư tưởng giáo dục (GD) truyền thống nhằm truyền đạt “ba điều cơ bản” cho HV dựa trên lý thuyết về “quá trình nhận thức đặc biệt” của nhà GD nổi tiếng Liên Xô cũ Kailov. Sử dụng mô hình “nhận - hiểu - củng cố - vận dụng” trong lý thuyết dạy học

Kjeldahl và nguyên lý sinh lý “khái quát - phân hóa - tự động hóa” trong quá trình hình thành kỹ năng. Về cơ bản chương trình dạy, học Bơi thuộc chương trình GDTC tại Học viện An ninh Nhân dân được chia thành “giải thích minh họa - học và nắm vững - bài tập củng cố - hoàn thiện và nâng cao” bốn bước, đồng thời đưa ra các PP giảng dạy tương ứng. Loại PP dạy học này vẫn là một PP dạy học hiệu quả khi được áp dụng cho việc dạy lý thuyết cơ bản, kỹ thuật và kỹ năng với mục đích dạy học chính.

Dạy Bơi truyền thống đã bồi dưỡng những tài năng chuyên biệt mà xã hội lúc bấy giờ cần trong một giai đoạn lịch sử nhất định, ở một mức độ nào đó, những tài năng này đã phát huy tác dụng thúc đẩy nhất định sự phát triển của xã hội bằng cách vận dụng những gì đã học để phát huy tài năng của mình trong một lĩnh vực nhất định của xã hội. Việc dạy học Bơi truyền thống được tổ chức và thực hiện trên cơ sở tuân thủ các quy tắc dạy học, ở một mức độ nhất định phản ánh các quy tắc dạy học và đặc điểm của quá trình dạy học. Cho đến nay một số PP dạy học vẫn giữ được tầm quan trọng và mang đầy đủ tính khoa học, đương nhiên cũng có tính thực tiễn. PP ngôn ngữ vẫn là PP dạy học được đa số GV sẵn sàng áp dụng trong dạy học GDTC hiện nay, PP này sử dụng hệ thống ngôn ngữ của GV làm phương tiện truyền đạt kiến thức cho học viên. Ưu điểm của nó là có thể truyền đạt kiến thức khoa học có hệ thống hơn cho HV trong thời gian ngắn, hiệu quả giảng dạy tốt. Đồng thời, đây cũng là PP dạy học cơ bản nhất để tổ chức dạy học, truyền đạt kiến thức, bồi dưỡng năng lực cho HV trong dạy học Bơi. Do đó, việc giảng dạy Bơi hiện nay vẫn có ý nghĩa thực tiễn và lịch sử

sâu rộng đối với việc kế thừa các PP giảng dạy Bơi truyền thống.

## **2.2. Giới thiệu và thực hành PP giảng dạy Bơi hiện đại**

Với sự tiến bộ của thời đại, mục tiêu của việc giảng dạy Bơi nói chung và chương trình GDTC tại Học viện An ninh Nhân dân cũng đã thay đổi từ việc theo đuổi “ba điều cơ bản” đơn giản sang sự chuyển đổi đa mục tiêu của “tích cực nâng cao năng lực của HV một cách toàn diện”, để đáp ứng nhu cầu của xã hội cho những tài năng toàn diện, đáp ứng các nhu cầu thể chất và kỹ năng cơ bản phù hợp với thời đại. Những hạn chế của PP dạy học Bơi truyền thống ngày càng lộ rõ, không còn đáp ứng đầy đủ nhu cầu GD chất lượng chuyên môn môn GDTC, vì vậy, việc đổi mới tư tưởng, nội dung dạy học, PP dạy học truyền thống là cấp thiết. Nhiều học giả trong nước đã thực hiện việc giới thiệu và thực hành các PP giảng dạy mới trong 10 năm qua và đã đạt được thành công.

PP giảng dạy Bơi hiện đại chú trọng nhiều hơn đến sự tương tác và tham gia của cả GV và HV trong quá trình giảng dạy, điều này không chỉ thể hiện vai trò chủ đạo của GV mà còn quan tâm đến sự nhiệt tình của HV. Bên cạnh đó, PP dạy học Bơi hiện đại có những yêu cầu về PP dạy và PP học, trong hoạt động dạy học phải đặt việc nghiên cứu của GV về PP học tập của HV lên hàng đầu. Các PP dạy học Bơi hiện đại có thể được tóm tắt thành ba loại trên cơ sở nghiên cứu tính toàn vẹn của hoạt động học viên: Thứ nhất, PP chú trọng tổ chức và thực hiện hoạt động học tập và nhận thức; Thứ hai, PP kích thích và hình thành hoạt động học tập và nhận thức và động cơ của chúng; Thứ ba, PP giám sát và tự giám sát hoạt động học - hiểu. Tương tác giữa GV và HV hiện diện ở một mức độ nào đó trong bất kỳ cách tiếp cận nào trong ba cách tiếp cận này. Nghiên cứu PP học tập khoa học của học viên, tập trung vào cách dạy HV học với mục đích chính là rèn cho HV tư duy tổng thể, tư duy đa hướng tốt. Vì vậy, trên cơ sở bồi dưỡng tư duy toàn diện và tư duy đa hướng của HV, một số PP dạy học tiên tiến như PP dạy học khám phá, PP dạy học khám phá đã được đề xuất trong và ngoài nước và đã đạt được nhiều thành công đáng ghi nhận.

Bằng việc tìm hiểu, nghiên cứu và tổng kết các PP dạy học Bơi hiện đại do giới GD trong và ngoài nước đề xuất và kết hợp với thực tiễn giảng dạy nhiều năm của bản thân, tác giả đã tổng kết một PP dạy học “nêu - phân tích - giải quyết vấn đề”, đó là: PP dạy học dựa

trên vấn đề. Dạy học nêu vấn đề là PP dạy học mà các kiến thức trong sách giáo khoa được trình bày trước mặt HV dưới hình thức câu hỏi, để HV nắm vững kiến thức, phát triển trí tuệ, phát triển kỹ năng, năng lực phát hiện và năng lực phát hiện và tự giải quyết vấn đề của HV. “Dạy học nêu vấn đề” cung cấp cho HV nền tảng để giao tiếp, hợp tác, khám phá và phát triển. Trong hoạt động dạy học, “vấn đề” được dùng làm đầu mối để khám phá, tìm tòi kiến thức, nắm vững kỹ năng, học cách tư duy, học cách học và học cách sáng tạo dựa trên tình huống có vấn đề. Thúc đẩy sự phát triển tư duy sáng tạo của HV. Ví dụ: Khi dạy Bơi trườn sấp, trước tiên GV giải thích những điều cơ bản của động tác, cách dạy quan trọng và khó, sau đó đặt ra câu hỏi tại sao thực hành kỹ thuật đầu tiên lại là học cách thở và khả năng phối hợp nhịp thở với các động tác trên cạn. Thông qua một số giải thích và hướng dẫn, GV giúp HV có hiểu biết và kinh nghiệm nhất định về kỹ thuật thở và phối hợp nhịp thở với động tác trên cạn trước, đồng thời HV cũng có thể tiến hành một số nghiên cứu và khám phá nhất định thông qua các câu hỏi của GV. PP giảng dạy này làm nổi bật những điểm mấu chốt của cả lớp, phân tán những điểm khó, đồng thời cũng khơi dậy rất nhiều hứng thú học tập của HV, tự nhiên tiếp xúc với kiến thức như vậy sẽ đạt được hiệu quả giảng dạy tốt hơn so với cách dạy truyền thống trước đây.

## **2.3. Thay đổi quan điểm và đổi mới PP dạy học Bơi**

Quan điểm GD của việc dạy Bơi theo chương trình GDTC chính quy không chỉ truyền đạt kiến thức, kỹ thuật, kỹ năng Bơi cho HV, mà còn phải tích hợp hướng đến việc nâng cao trí tuệ, nâng cao năng lực mà còn phải GDTC toàn diện, đó là GDTC, GD sức khỏe, thi đấu, giải trí và GD cuộc sống. Để đạt được hiệu quả giảng dạy lý tưởng và đạt được lợi ích toàn diện trong giảng dạy Bơi, việc lựa chọn nội dung giảng dạy Bơi, áp dụng PP giảng dạy và xây dựng tiêu chuẩn kiểm tra đánh giá phải bắt đầu từ góc độ GD con người.

Quan điểm toàn diện là khái niệm xem xét vấn đề từ góc độ tổng thể, nếu toàn bộ hoặc một bộ phận nào đó bị tổn hại thì các khía cạnh khác cũng bị ảnh hưởng và toàn bộ sẽ bị hủy hoại. Hoạt động dạy học Bơi cũng là một chỉnh thể không thể tách rời. PP dạy học Bơi hiện đại cần được định hướng theo PP tư duy tổng thể toàn diện. PP dạy học tổng hợp sử dụng nhiều PP dạy học nên coi nhiều PP dạy học tích hợp trong dạy, học Bơi tổng thể có tính tích hợp và hoàn chỉnh. Việc hình thành PP dạy học mới có thể tiến hành đồng thời với đổi mới chương trình hoặc

một số vấn đề kỹ thuật xử lý nội dung dạy học, cải tiến hình thức tổ chức dạy học và các điều kiện liên quan đến nâng cao chất lượng và số lượng phương tiện dạy học. Tuy nhiên, trong giai đoạn đầu nghiên cứu một PP dạy học mới, người nghiên cứu sẽ luôn “ưu tiên hoặc tự chú trọng” PP dạy học mới và phóng đại hết mức những ưu điểm của nó, dẫn đến áp dụng đơn lẻ và ảnh hưởng không tốt đến chất lượng dạy học chung. Theo thời gian, mọi người dần dần hiểu rõ mọi việc, áp dụng lý thuyết hai điểm, loại bỏ cặn bã và rút ra bản chất, đồng thời tích hợp ưu điểm của các PP giảng dạy khác nhau thành một, để có thể phát huy ưu điểm tương ứng. Vì vậy, trong dạy học Bơi hiện đại, việc trau dồi năng lực toàn diện của HV được hoàn thiện dưới sự kết hợp của nhiều PP dạy học khác nhau, không một PP dạy học nào là vạn năng. Vì vậy, việc lựa chọn hợp lý các PP dạy học, kết hợp nhiều PP dạy học là không thể thiếu trong dạy học Bơi hiện đại, sự kết hợp này càng tự nhiên thì càng phản ánh được đặc điểm của GV và HV, hiệu quả dạy học càng cao, đồng thời đạt được một cái nhìn toàn diện về PP dạy học.

Quan điểm chú trọng trong việc xây dựng môi trường dạy học truyền thống lấy “dạy” làm trung tâm, được hướng dẫn bởi sự truyền đạt của GV, HV trở thành đối tượng của sự truyền thụ kiến thức, và việc tiếp thu kiến thức là thụ động. Sự nhiệt tình tham gia của HV bị triệt tiêu rất nhiều bởi PP giảng dạy cách có tính đơn điệu, lặp lại bắt buộc và cứng nhắc không chỉ ảnh hưởng đến việc nâng cao chất lượng dạy Bơi mà còn ảnh hưởng đến việc cải cách dạy Bơi theo hướng lấy người học (học viên) làm chủ. Quan điểm dạy học Bơi tích cực là phát huy vai trò chủ đạo trong hướng dẫn của GV và vai trò chủ đạo trong nắm bắt nội dung và tự trải nghiệm của HV trên cơ sở loại bỏ những nhược điểm của PP dạy học truyền thống này. Đồng thời, khi khái niệm dạy học tích cực cũng có sự hướng dẫn hiệu quả của GV đối với việc dạy Bơi, coi trọng việc huy động tính chủ động và sự hăng hái của HV trong học tập và rèn luyện, kích thích hứng thú học Bơi của HV, để HV có thể trải nghiệm niềm vui của Bơi một cách chủ động và có ý thức. Do đó, thói quen tham gia các hoạt động thể chất và Bơi lâu dài dần dần được hình thành trong quá trình dạy và huấn luyện Bơi độc lập và tự động trong việc tiếp nhận và tự tập luyện.

Khái niệm phát triển việc nghiên cứu và ứng dụng các PP giảng dạy Bơi không còn tập trung vào việc làm thế nào để hướng dẫn HV học các kỹ năng và tích lũy kiến thức hiệu quả hơn, mà là hướng HV

phát triển trí tuệ, trau dồi khả năng và phát triển về sự phối hợp và hoàn thiện về thể chất và tinh thần. Hiện nay, xu hướng phát triển GD thể giới là coi trọng việc trau dồi năng lực đối tượng thụ hưởng chương trình học tập, đồng thời các nhà GD trong và ngoài nước cũng nhấn mạnh việc trau dồi và phát triển năng lực của HV trong quá trình giảng dạy các môn học. Quan tâm đến việc trau dồi trí tuệ và khả năng của HV sẽ là xu hướng chính của việc giảng dạy Bơi trong chương trình GDTC của nước ta trong thế kỷ tới.

Giá trị nhận thức tính thẩm mỹ trong quá trình học tập dạy Bơi không nên là gánh nặng tinh thần cho HV, điều mà dạy Bơi mang lại cho HV là niềm vui và sự thích thú về tinh thần. Dưới sự chi phối của mỹ học hiện đại, việc giảng dạy Bơi hiện nay đã tìm tòi một số PP giảng dạy mới, cố gắng hoạch định quá trình giảng dạy Bơi cụ thể theo quy luật của cái đẹp, nỗ lực đưa nhiều nhân tố đẹp vào việc giảng dạy và rèn luyện Bơi của HV. Nó đã trở thành một quan niệm mới trong đổi mới PP dạy học Bơi hiện đại nhằm hướng dẫn HV nắm vững kiến thức, phát triển năng lực dưới sự trợ giúp của các PP thẩm mỹ đạt được tính hài hòa trên nền tảng năng lực mới là yếu tố quan trọng nhất.

### 3. Kết luận

Việc chuyển đổi quan niệm PP dạy học Bơi môn thuộc các chương trình GDTC chính quy nói chung và thuộc Học viện An ninh Nhân dân nói riêng phải đáp ứng nhu cầu nâng cao chất lượng GD và nhu cầu phát triển của thời đại. Vì vậy, để làm cho HV không chỉ là người tiếp nhận tri thức mà còn là người khám phá tri thức, đồng thời giúp họ đạt được hiệu quả dạy học tốt nhất trong thời gian ngắn nhất, cần dạy học theo đúng năng lực và thông qua nhiều PP giảng dạy khác nhau.

### Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Như An (1996), *PP dạy học GD học*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.
2. Nguyễn Kỳ Anh (1992), *Thể lực thể hệ trẻ Việt Nam*, Tuyển tập nghiên cứu khoa học GD sức khỏe thể chất trong trường học các cấp, Nhà xuất bản TDTT Hà Nội
3. Apduliana (1976), *Những vấn đề giảng dạy GD học đại cương cho giáo viên tương lai*, Nhà xuất bản GD Hà Nội
4. Lê Khánh Bằng (1993), *Tổ chức quá trình dạy học đại học*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.
5. Phạm Đình Bẩm, Đặng Đình Minh (1998), *Giáo trình Quản lý TDTT (dùng cho SV Đại học TDTT)*, Nhà xuất bản TDTT, Hà Nội.